

کتابچه هسته پژوهشی ابزارهای روانشناختی

دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان (انستیتو روانپزشکی تهران)

تهیه و تنظیم:

دکتر محمد کاظم عاطف وحید

(دکترای روانشناسی بالینی)

تابستان ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	مقدمه و کلیات
۲	الف) ملاحظات عملی
۳	ب) استاندارد کردن
۳	ج - پایایی یا ثبات (Reliability)
۳	د - روایی Validity
۴	چشم انداز هسته پژوهشی
۴	ماموریت هسته
۵	محورهای تحقیقاتی هسته
۵	راهکارهای بلند مدت
۵	نتایج مورد انتظار از راهبردها
۵	برنامه کوتاه مدت
۶	برنامه میان و بلند مدت
۶	ارکان هسته
۶	گروه پژوهشی
۶	ترجمان دانش

مقدمه و کلیات

- آزمون‌های روانی برای اندازه‌گیری تفاوت‌های بین‌فردی یا تغییرات یک فرد در طول زمان، و همچنین موارد زیر بکار می‌رود.
- ۱- پیش‌بینی: جهت تصمیم‌گیری در مورد فرد - احتمال موفقیت فرد در یک موقعیت شغلی
 - ۲- گزینش: تصمیم‌گیری در مورد استخدام فرد
 - ۳- طبقه‌بندی: تعیین اینکه فرد در چه گروهی جا دارد و یا براساس چه روشی مورد آموزش و درمان قرار بگیرد. انتخاب برنامه درسی - گزینش برای انواع حرفه‌های تخصصی
 - ۴- تشخیص: تشخیص بیماری‌ها و تبیین علائم
 - ۵- ارزشیابی: قضاوت و ارزشیابی در مورد برنامه‌ها، روش‌ها، تدابیر درمانی و غیره.
- آزمون‌ها به روان‌شناسان کمک می‌کنند تا داده‌های وسیعی درباره افراد به دست آورند بی‌آنکه نظم عادی زندگی آنها به هم بخورد یا نیازی به وسایل پیچیده آزمایشگاهی باشد.
- یکی از شرایط عمده و اساسی استفاده از یک آزمون در کشور، استاندارد بودن آن آزمون است بدین معنی که آزمون باید با شرایط خاص فرهنگی آن کشور انطباق داشته باشد تا نتایج حاصل از استفاده از این آزمون بخصوص، قابل اعتماد باشد.

قبل از استفاده از آزمون‌های روانی باید درباره موضوعات زیر در مورد آزمون‌ها بررسی انجام شود:

۱- جهت‌گیری نظری: سازه‌ای که آزمون باید اندازه‌گیری کند مورد بررسی قرار دهند. اطلاعات در مورد راهنمای اجرای آزمون موجود است؟

۲- ملاحظات عملی

۳- مناسب بودن گروه نمونه استاندارد کردن

۴- کافی بودن پایایی

۵- کافی بودن روایی

الف) ملاحظات عملی

۱- اگر آزمودنی قرار است آزمون را بخواند توانایی خواندن آزمودنی با سطح مورد نظر آزمون هماهنگی دارد.

۲- طول آزمون تا چه اندازه مناسب است؟ آزمون طولانی ممکن است موجب ناکامی شود، فرم کوتاه

۳- آیا آزمونگر به کارآموزش بیشتر نیاز دارد؟ اگر چنین است چگونه می‌توان آن را انجام داد؟

ب) استاندارد کردن

- ۱- آیا جامعه‌ای که با این آزمون آزمایش می‌شود به جامعه‌ای که آزمون در آن استاندارد شده شباهت دارد؟
- ۲- آیا حجم نمونه استاندارد کافی بوده است؟
- ۳- آیا هنجارهای خاصی برای خرده‌گروه‌ها subgroup تدوین شده است
- ۴- آیا دستورالعمل‌ها امکان اجرای استاندارد آزمون را فراهم می‌کند.

ج - پایایی یا ثبات (Reliability)

- ۱- آیا پایایی آزمون کافی است (۹۰٪ برای کار بالینی و ۷۰٪ برای مقاصد پژوهشی)
- ۲- ثبات نسبی صفت مورد اندازه‌گیری، روش برآورد پایایی، و چهارچوب آزمون چه تأثیری بر پایایی آن دارند؟

د - روائی Validity

- ۱- برای تأیید روائی چه ملاک‌ها و روش‌هایی استفاده شده
- ۲- آیا آزمون به گونه‌ای ساخته شده است که خصیصه مورد نظر را به طور صحیح اندازه‌گیری کند

۳- آیا با توجه به بافت و هدفی که آزمون را بکار می‌برید آزمون به درستی صفت مورد نظر را اندازه‌گیری می‌کند.

چشم انداز هسته پژوهشی

هسته پژوهشی آزمون سازی دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان یکی از معدود بانکهای علمی ابزارهای روانسنجی استاندارد و یکی از معتبرترین مراجع علمی و مشاور در آزمونهای روانشناختی بمنظور ارتقاء سطح کمی و کیفی پژوهش های روانشناختی و ارائه خدمات روانسنجی درکشور خواهد شد.

ماموریت هسته

- آماده سازی پرسشنامه‌های معتبر خارجی جهت استفاده پژوهشگران و درمان‌گران
- ایجاد بستر لازم جهت تشویق محققان به انجام پژوهش در زمینه آزمون سازی
- طراحی و ساخت نرم افزارهای اجرای آزمونهای روانشناختی

محورهای تحقیقاتی هسته

- طراحی آزمون‌های روانشناختی
- ترجمه و هنجاریابی آزمون‌های معتبر خارجی

راهکارهای بلند مدت

- ایجاد بانک ابزارها و تست‌های روانشناختی
- ساخت ابزارها و تست‌های روانشناختی ایرانی
- بومی کردن ابزارها و تست‌های معتبر دنیا

نتایج مورد انتظار از راهبردها

- ایجاد زمینه جهت استفاده از ابزارهای معتبر و بومی در تحقیقات روانشناختی
- استفاده از ابزارهای معتبر و بومی شده با هنجارهای ملی جهت استفاده در مراکز درمانی

برنامه کوتاه مدت

- شناسایی نیازهای موجود در زمینه بومی‌سازی ابزارهای معتبر خارجی
- انجام طرح‌های پژوهشی در زمینه بومی‌سازی ابزارهای معتبر

برنامه میان و بلند مدت

- تشویق محققین به انجام پژوهش در زمینه ابزار سازی
- تهیه نرم افزار تست ها و ابزارهای روانشناختی

ارکان هسته

مسئول هسته: دکتر محمد کاظم عاطف وحید

دستیار هسته: دکتر احمد عاشوری

گروه پژوهشی

- دکتر بهروز بیرشک
- دکتر بنفشه غرایی
- دکتر علی اصغر اصغرنژاد فرید
- دکتر احمد عاشوری
- دکتر مجتبی حبیبی

ترجمان دانش

دکتر فهیمه فتحعلی لواسانی